

İDARE MERKEZİ

**ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında**

İSTANBUL BÜROSU

*İstanbul, Ankara Caddesi
No — 87*

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memlekete 7,5 Dollar)

**Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir**
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: V

Ankara, 20 Kânunevvel, 1928

Sayı: 108

Sanaatkâr İçin Tabiatta Her Şey Güzeldir

Bir gün Rodin, *Meudon*'daki büyük atelyesinde ve üstadın yanı başında iken onu şair *Villon*'ın «*Güzel Holmiyer*» hakkındaki şiirini esas ittihaz ederek vücade getirmiş olduğu ufak kalıbına, çirkinliğin mükemmel bir timsali olan o eserine bakı-

İhtiyar Holmiyer

yordu.

Vaktile gençliğinde pek parlak olan bu alüfte, şimdi ihtiyarlayarak müstekreh bir hale gelmiş! Vaktile cazibe ve letafetine ne kadar mağrur idise şimdi de o menfur çirkinliğinden o derece utanıyor!

Heykeltraş burada şairi adım adım takip etmiştir.

Bir mummyadan daha ziyade buruşuk olan ihtiyar sefihe cismen oğradığı sukut ve idbara acı acı sızlanıyor.

Başını eğerek ve adeta çömelerek meyus nazarını müellim birer boş torba haline gelmiş

anlo memeleriyle dehşetli surette buruşan karnı ve bağ çubuğundan da daha düğümlü bir şekil alan kol ve bacakları üzerinde gezdiriyor.

Heykeltraş, hiç de şairin madununda kalmamış! Bilakis onun eseri ilka etmekte olduğu dehşet hasebiyle şair *Villon*'ın hayli zalimane olan şiirlerinden de daha manidardır. Gevşek cildi, göze çarpan kadidi üzerinde parça parça dökülüyor. Bünyesini örten ince derinin altındaki kuru kemikleri olanca şekilleriyle meydana çıkıyor ve bütün bu aksam sallanıyor, titiriyor, katılaşıyor ve buruşuyor.

Hem gülünç hem de feci olan bu manzaradan büyük bir hüznün hasıl olmaktadır. Çünkü önümüzde duran şu şekil, ebedi gençlik ve güzelliğe meftun iken zarfinin felâketine büktidar şahit olmakta bulunan zavallı garip bir ruhun nihayetsiz zacret ve sefaletidir; bitmez ve tükenmez bir sürurun arkasından koşan ruh ile bir de mahvolmakta olan, inhilâl eden, helâke yüz tutan cisim arasındaki tezattır. Hakikat haraba yüz tutar, ten ve cisim dahi zeval bulur; lâkin hulya ile arzu, ebedî ve ezeli-dir.

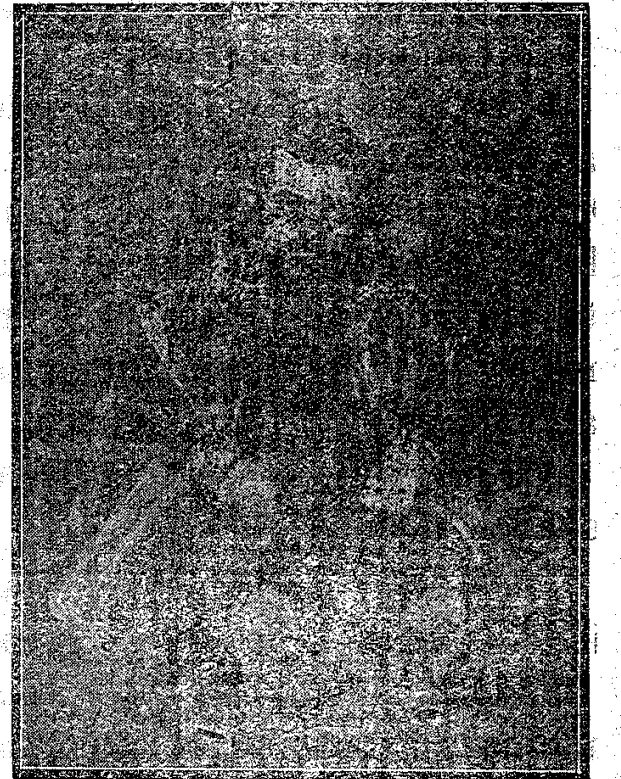
İşte *Rodin* bize bunu anlatmak ve hissettirmek istedi.

Zannetmem ki ihtiyarlığı bu derece gaddarane bir hakikat ve serbestî ile hiç bir sanaatkâr tasvir edebilmiş olsun. Lâkin, evet! *Floransa*'nın «*Vaftishane*», sinde ve bir mezbah üzerinde *Donatello*'nın garip bir eseri

vardır ki temamiyle çıplak gösterilmiş, daha doğrusu yalnız harap cesedini gizlice kaplayan uzun ve seyrek saçlarına sarılmış bir kadın heykelidir. Bu heykel *Sainte Madelein*'i yaşlandıktan sonra çöle çekilerek vaktile vücuduna sarfettiği fazla ve merdut ihtimamlardan naşı günahlarını affettirmek ümidiyle Cenabı Hakka karşı o vücuduna merhamatsızca eza ve cefa etmekte bulunduğu halde gösteriyor.

Floransa'lı üstadın bundaki korkunç hakikatperestliği o derecededir ki her halde *Rodin*'inki onu geçmez. Fakat bu iki eserdeki his esasen birbirinden farklıdır. *Sainte Madeleine*, nefsinden feragat emelini taşıdığı için kendini ne kadar müstekreh bulursa o kadar memnun olacak gibi görünüyor; halbuki ihtiyar Holmiyer, adeta bir ölü cesede benzediğini görünce dehşet içinde kalıyor.

Şu halde zamanımız heykel-

Sebastian

Çapasına Dayanan Adam

traşlığı eski heykeltraşıhtan da daha feci oluyor.

— Nefret ve istikrahın gözü-mün önünde duran şu harikul'ade nümunesini bir müddet sükût içinde temaşa ettikten sonra ev sahibine dedim ki:

— Üstat, şu hayret veren şekle hiç kimse benden ziyade takdirhan olmâz; bununla beraber *Luxembourg* müzesinde erkek ve bilhassa kadın zairler üzerinde hasıl etmekte olduğu tesiri size söyleyecek olursam bana darılmazsınız ya?

— Bil'akis, bunu bana bildirseniz minnettarınız olurum.

— Öyle ise pekiy! Umumiyetle halk bundan yüzünü çevirerek: Of! ne çirkin! diye bağırıyor. Hatta ekseriya kadınlara tesadüf ettim ki bu manzarayı görmemek için gözlerini elleriyle kapıyorlar.»

Rodin, candan bir güldü ve cevaben dedi ki:

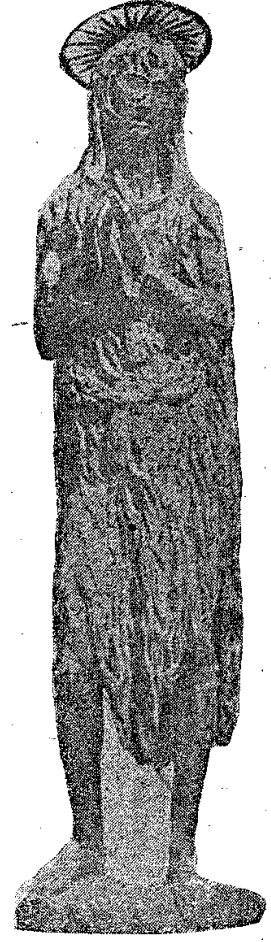
— Eserim madamki bu kadar şiddetli tesirler husule getiriyor o halde onun beliğ olduğuna inanmak lâzım gelecek. Bununla beraber bu dediğiniz kimseler pek şiddetli olan felsefî hakikat-

lardan şüpheşiz ürkenlerdir. Halbuki benim için ehemmiyeti olan şey yalnız zevk sahibi kimsele-rin fikridir. İhtiyar Holmiyer hakkında zaten onların rağbet ve tahsinini istihsal eylemekle mübahi olmuşumdur. Ben, vaktile halkın takbih nidalarına karşı *Equitibus cano[*]* deye cevap vermiş olan Romalı muganniye gibiyim.

Avam zanneder ki kendinin hakikatta çirkin olduğuna hükm-ettiği bir şey, hiç bir vakıt sanaatta mevzu ittihaz edilemez. Tabiatıta onun hoşuna gitmeyen ve nazarını inciten şeyi tasvir etmekten bizi menetmek ister. Halbuki bunda pek ziyade hata eder.

Tabiaatta alel'ade «çirkin» deye yadolunan şey sanaatta pek büyük bir güzellik keşbedebilir. Vakıa hakikî eşyaya göre «çirkin» deye, biçimsiz olan, sihhata mu-zir bulunan, hastalık, derman-sızlık ve ızdırıp fikirlerini veren, nizam ve itizama — ki sihhat ve kuvvetin alamet ve şartıdır —

[] Bu tabir, „yalnız şövalyeler için” yani yalnız erbabı vukuf için teganni ediyorum demektir.

Sefile

muhalif olan şeye derler. Bir kambur «çirkin» dir, eğri bacaklı bir adam «çirkin» dir. Paçavralara bürünmüş zavallı bir sefilin hali «çirkin» dir. Kezalik ahlâksız bir kimsenin, bir fâsidin, bir canînin içtimaî hey'ete zararı dokunan gayrıtabî bir adamın ruhu ve tavrı «çirkin» dir; katil, hain, vicdansız, ikbalperest kimselerin ruhu da «çirkin» dir. Kendilerinden ancak fenalık beklenen eşya ve mevcudatı mekruh ve menfur bir vasf ile tavsif etmek de meşrudur. Fakat büyük bir sanaatkâr, yahut büyük bir mu-harrir bu «çirkinlik» lerden birini ele aldı mı, onu hemen başka bir şekle kalp ve tahvil eder, sanki sâhirane bir işaret ile on-dan bir güzellik çıkarır. Buna batıl kimya deyiniz, ne dersiniz deyiniz.

Velaskez, dördüncü Filipin cücesi olan *Sebastiya*'i tasvir ediyor, fakat bunun bakışında öyle müessir, öyle rikkat verici bir hal bulunduruyor ki biçare alilin maişetini temin için canlı bir oyuncak menzilesine inmeye razı olacak derecede haysiyetini terke mecbur oluşundan, müte-

vellit gizli hüznün ve elemi bu bakışta okuyoruz ve görüyoruz.. Hemde bu galatüttabia vücudun havi olduğu vicdanın çektiği azap nakadar acı ve nakadar elim olursa sanaatkârın eseri de o kadar güzel olur.

Kezalik: *François Millet*, çapasının sapına dayanarak bir az nefes almakta olan fakir bir köylüyü, yorgunluktan vücudu iki kat bükülmüş, güneşten yanmış, dayak altında ezile bir yük beygiri kadar sersemleşmiş bir zavallıyı tasvir ediyor: tali ve kaderin yüklettiği eziyete tevekkül alaimini bu mihnetkeşin çehresinde tamamen belli etmekle de bu kâbus gibi mahlûku bütün beşeriyetin muhteşem bir timsali mertebesine çıkarıyor.

Keza *Baudelaire*, murdar, ya-pışkan ve kurtlar tarafından gemirilmiş bir lâşeyi tahayyül ediyor, sonra da perestiş ettiği maşukasının nihayet bu hale gelebileceğini tasavvur eyleyor: insanın daimî ve ebedî olmasını arzu ettiği güzellik ile bir de bunun nihayet oğrayacağı tefes-süh ve harabî arasındaki şu dehşetli tazada *Tülvîyet* cihetiyle muadil olacak hiç bir şey yoktur. Yine bunun gibi *Shakespeare* de üçüncü *Richard*'ı yahut *Iago*'yu; *Racine* dahi *Neron* ile *Narcisse*'i tasvir ve tavsif ettikleri zaman bu münevver ve nafiz fikirli insanların şerh ve tefsir eyledikleri manevî çirkinlik, adeta güzellğin mükemmel ve harikulade bir mevzuu derecesine vasil oluyor; çünkü sanaatta güzel, ancak ve ancak bir *Karakter*, yani farik ve kâşif bir sıfatı haiz olan şeydir. *Karakter* ise güzel olsun, çirkin olsun, tabii bir manzaradaki büyük hakikattır. Buna *muzaaf hakikat* demek dahi mümkündür. Zira haricî hakikatın şerh ve tefsir ettiği batınî hakikattır. Bir çehredeki alaimin, bir insandaki evza ve

harekâtın, semadaki renk fark-larının, bir ufku teşkil eden hat-tın ifade ettikleri ruhtur, hisdir, fikirdir.

Halbuki büyük sanaatkârın nazarında tabiaatta her şeyin bir *Karakter*'i vardır: çünkü o sana-atkârın dikkatli ve tamamiyle müstakil olan müşahedesi hütün eşyadaki gizli manaya nüfuz eder.

Bununla beraber tabiaatta çirkin sayılan bir şey ekseriya güzel deye gösterilen diğer bir şeyden daha ziyade *Karakter*'i haiz olabilir. Zira, meselâ hastalıklı bir çehrenin büzülüp buruş-masında, fesada delâlet eden bir simanın harap olan halinde şek-lin her suretle değişmesinde, elhasıl her nevi mezellekte batınî hakikat her halde alaimi munta-zam ve sağlam olan bir çehre-dekinden daha kolay göze çarpar.

Sanaatın güzelliğini ise ancak *Karakter*'deki kuvvet ve şiddet husule getirdiği için ekseriya vaki olur ki tabiaatta insan naka-dar çirkin olursa sanaatta da okadar güzel olur.

Sanaatta çirkin olan şey, ancak karakterden mahrum olan, yani ne haricî, ne de dahilî, hiç bir hakikatı göstermeyendir.

Sanaatta çirkin odur ki sah-tedir, sun'îdir, bir his ve manayı ifade edecek yerde hoş veya güzel olmağa yeltenir, calî ve tekellüflüdür, sebepsiz tebessüm eder, yine sebepsiz ve lüzumsuz kurulup tefahür eder, ruhsuz ve hakikatsızdır, güzellik ve letafe-tin bir gösterişinden ibarettir, elhasıl yalan söyleyen her şeydir.

Bir sanaatkâr, tabiatı güzelleş-tirmek maksadiyle bahara yeşil, fecre pembe, genç dudaklara kıvılcık renkleri ilave ederse çirkin bir eser husule getirir, zira yalan söylemiş olur. İztiyaptaki yüz buruşukluğunu, ihtiyarlıktaki der-mansızlığı, fisk ve fücurun mek-ruhiyetini şayet tahfif eder, yani

tabiatı islahı ve halkın cahil kısmına beğendirmek için de tabiatı bir az kapalıca ifadeye, hulasa onu değiştirmeye ve tadile kalkışırsa gene çirkin bir eser ihdas etmiş olur, zira hakikattan ürküyor demek olur.

Sanaatkârınvanına lâyık olan bir kimse için tabiaatta her şey güzeldir; çünkü onun gözleri haricî her bir hakikatı cesaretle kabul ettiğinden bundaki batınî bütün hakikatı derhal zahmet-sizce okur.

Bir ruhu keşfedebilmesi için yalnız bir insan çehresine bakması kâfidir. Simanın alâmet-lerinden hiç biri onu aldatmaz. Mürailik onun indinde sıdık ve samimiyet kadar şeffaftır; bir ahılın mail şekli, kaşların en hafif çatılışı, bir bakışın kaçışı ona bir kalbin sırlarını ifşa eder.

O, hayvanın iç yüzünü araş-tırır. Hatta hissiyatın adeta bir taslağını, [sönük bir zekâyı, noksan bir şefkati taşıyan bir hayvanın hakirane olan bütün manevî hayatını da o hayvanın bakışla-rından ve hareketlerinden his ve idrak eder.

Kezalik histen azade olan tabiatın da sırdaşıdır. Ağaçlar, nebatlar onunla dost gibi konuşurlar. Düyümlü ve budaklı eski meşe ağaçları, ona gergin ve açık dallarıyla himaye etmek te oldukları beşeriyet hakkındaki hayırhahlıklarını söylerler. Çiçek-ler onunla, saplarının zarif inhi-nası ve yapraklarının da cazi-bedar renkleri vasıtasıyla söyleşirler: otların içinde her bir çiçek tüveyci, tabiatın ona tevcih ettiği bir meveddet sözüdür.

Sanaatkâr için hayat, nihayet-siz bir lezzet, daimî bir mesruriyet, şiddetli bir teheyyüştür. Vakia her şey onun gözüne eyi görü-nür denilmez; çünkü şefkatla sevdiklerine, ve hatta kendi nef-sine bile ekseriyetle âriz olan

ızdıraplar, böyle bir nikbinliğin hiç te yerinde olmadığını ispata kâfidir. Fakat onun indinde her şey güzeldir; çünkü o, hiç durmaksızın ruhi ve manevi hakikatın ziyası içinde yürür.

Evet, elem ve ızdırapta, sevdiğilerinin ölümünde, ve hatta bir dostun ihaneti halinde bile büyük sanaatkâr — ve bu kelime ile de yalnız nâkış ile nâhiti değil, şairi dahi murat ediyorum — gene hayret ve takdirin feci zevkini duyar. Kalbi bazen azap içinde kalır, lâkin anlamak ve ifade etmekliğin acı zevkini kendi elem ve kederlerinden daha kuvvetli bulur. Gördüğü her şeyde kaderin maksatlarını vazihen idrak eder. Kendi elem ve kederlerine, kendinin en büyük yaralarına, tali ve kaderin kararlarını keşf ve istihraç etmiş bir insandaki heyecanlı nazarla bakar. Pek sevdiği birinin şayet işgaline kapılacak olursa bu darbenin tesiriyle bir aralık sarsılır, fakat tekrar kuvvet ve metanet kespederek haini, adeta denaetin güzel bir timsali olmak üzere temaşaya koyulur, nankörlüğü de kendi ruhunca kazanılmış bir tecrübe deye selâmlar. Onun vech ve istiğrakı bazen korkunçtur, fakat bu da gene saadettir, zira hakikata olan daimî perestîştir.

Birbirini mahv ve ifna eden mahlûkatı, solmakta olan gençliği, gevşeyen kuvveti, sönen zekâyı gördüğü ve bütün bu müelîm kanunları istar etmiş olan azmü meram ile yüz yüze geldiği zaman vukuf ve malûmatından işte o vakit en ziyade zevk alır ve hakikatla meşbu olduğu için son derecede bir saadet duyar.

VAHİD

“Faruk Nafizin,, in İctimaî Cephesi

Bir edebiyat muverrihimiz eserinin Faruk Nafize ait olan kısmında “Son neslin yeğâne ayakta durabilen genç!” demişti. Bu sözün söylenmesinden bu güne kadar epey yıllar geçtiği halde vaziyet kuvvetini hâla muhafaza etmektedir. O, bu gün bile sayısı dördü beşi geçmeyen şairlerimizden biridir. Gün geçtikçe yeni yeni inkişaf gösteren Faruk’un bence dikkate değer tarafı, bilhassa, şiirinde fikir ve ibdia sahibi olmasıdır. Bizzat kendisi beş on gün evel bir gazeteci ile mülakatında bu noktaya işaret etmişti.

Faruk Nafizin son şiirlerinde bu fikir bütün haraletile yaşıyor. “Hayat,” in ilk sayılarında çıkan “Sefillerin ölümü”, „ «Sanat» «Piç», «şehir»... gibi şiirlerde, bildiğimiz Faruktan başka bir Faruk ve «Şehir» in şu son parçası nekadar kuvvetlidir:

Yavrusunun kanını nasıl emers devler
Sanki şehrin dört yanına uzanıyor,
Bu kolun çenberine bin göğüs konuyor
Çıtırdayor gemikler, çöküyor toprak evler

Şairin bu ictimai cephesini daha ziyade «Hayat» ve «Harç» adını taşıyan iki şiirinde görüyoruz. “Hayat,” ta ve “Meş’ale,” de çıkan şiirler, bu günkü cemiyetin göğsünde çırpınan ateş ve heyecanını misra halinde canlandırıyor.

Şair «Arkadaş» diye hitapederken belli ki bütün varlığı ile titremekte, ve gözlü önünde gördüğü ufuklara doğru haykırmaktadır.

Ben bu şiirden hiç bir misra nakletmeyeceğim. Zira hepsi bir bütün, bir abide olan “Hayat,” in güzelliğini bozmaktan korkuyorum.

«Meş’ale» de çıkan şiirde de aynı kuvvet bulunuyor. Bunda şairin felsefesini daha yakından görüyoruz. Her misra, hıçkıran bir ızdıraptır. Bu nefis şiirin ilk ve son parçalarını sizinle birlikte okuyalım:

Bu gün damım çökerken biraz daha başıma
Üstüne bir kat daha çıktı apartumanlar
Bir karışık toprağı bir milyona alanlar
Bir kılıçlık başıla sıralandı karşıma.

Ağalar ! bari son lûtf olsun emeklerine
Ağır düşüncelerle kurşunlaşan başımı
Ne lâzımsa temelmi, yoksa duvar taşı mı
Kullanın kurduğunuz binada harç yerine,

Şirin ruhunu belki herkes duyar ve düşünür, fakat bunu tesbiti kolay değildir. Zaten şairi başkalarından ayıran nokta da buradadır. Farukta lisan ve şiir tekniği o kadar kudretli ki, mevzu ve ruh bu çerçeve içinde bütün seyalîyetile ve renkli manalarile dalgalanıyor. Hulâsa şairin bu ruhu taşıyan eserleri karşımızda tanıdığımızdan büsbütün başka bir Faruk bulunduruyor, epice eserini ferdiyetinin tablolarla süsleyen Faruk, anlaşıyor ki, bundan sonra kendisini birazda cemiyete verecek...

“Harç,” ve «Hayat» gibi şiirlerini okuduğumuz şairin hususî hayatını bilenler bir şahsiyet zıddiyeti bulacaklardır. Faruk, alel’âde hayat ve cemiyet tecellilerine karşı lakayt görünür, daima güler, ve ictimai bahislerin yapıldığı yerlerde sessiz ve alâkasız durur, hotgâm bir insan hissi verir; fakat bu onun asıl şahsiyeti olmaz. San’atkârın bir bedîî şahsiyeti var ki, hisleri, fikirleri ile heyecandan ve alevden örülmüş bir lavhadır; en derin cemiyet dertleri, en canlı memleket meseleleri onun şair ruhunda karıncalanıp duruyur. “Canavar,” ve «Han duvarları,” ndan sonra yazdığı bir nevi şiirlerde inkılap Turkiyesinin istediği san’atkâr tipini selamlıyoruz. Artık diyebiliriz ki Faruk kendisini yarattı ve buldu; Şimdi olgun şahsiyetini cemiyetin ufuklarını sanatın adesesinden temaşaya terk ediyor. Bundan sonra şairden inkılap edebiyatı namına çok şeyler bekliyoruz.

Z.